

MAGISTERSKÁ ZKOUŠKA

Zkouška se skládá z povinného předmětu, tj. A/ Demografie a ze dvou volitelných předmětů. První volitelný předmět studenti zvolí z tématického okruhu B, druhý z tématického okruhu C.

A/ DEMOGRAFIE – povinný předmět

1. Demografie, její předmět a postavení mezi ostatními disciplínami. Vymezení demografických a geodemografických jevů a procesů. Historie oboru u nás a ve světě.
2. Demografická síť a systém demografických ukazatelů. Základní demografické struktury.
3. Proces úmrtnosti, jeho podmíněnosti, měření, současná situace ve světě, ve vyspělých zemích a v ČR.
4. Formování rodin - manželství, nesezdaná soužití, sňatečnost a způsoby její analýzy, současná situace v ČR a v Evropě.
5. Rozpady svazků ; rozvodovost a metody analýzy, současná situace v ČR a v Evropě.
6. Proces porodnosti, základní charakteristiky, současná situace ve světě, v tom zvláště v Evropě a v ČR.
7. Demografická reprodukce a její charakteristiky, modely stacionární a stabilní populace.
8. Potratovost, popis, současný charakter a trendy, legislativa a způsoby analýzy.
9. Demografické prognózy a projekce, metody jejich tvorby a typy. Populační prognózy světa, Evropy a ČR.
10. Podmínky a charakter demografické revoluce (první demografický přechod). Průběh v ČR, Evropě a ve světě.
11. Druhý demografický přechod, jeho vymezení a průběh.
12. Nejvýznamnější teorie populačního vývoje.
13. Populační politika, její složky a aplikace v ČR.

Tématický okruh B

B1/ POPULAČNÍ VÝVOJ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY – volitelný předmět

1. Charakteristika vývoje obyvatelstva na území ČR od nejstarších dob do konce 18. století.
2. Počátky a průběh procesu demografické revoluce do vzniku Československa.
3. Populační vývoj obyvatelstva na území ČR v letech 1918-1989.
4. Nové trendy demografického chování po roce 1990.
5. Vývoj sňatečnosti území ČR po roce 1950.
6. Vývoj rozvodovosti území ČR po roce 1950.
7. Vývoj porodnosti v ČR po roce 1950, porodnost manželská i mimomanželská, diferenční, podle parity, porodnost v generačním a transversálním pohledu.
8. Vývoj potratovosti, plánované rodičovství a antikoncepce v ČR po roce 1950.

9. Vývoj úmrtnosti na území ČR po roce 1950 celkem i podle jejích složek včetně příčin úmrtí.
10. Proces demografického stárnutí a jeho sociální, ekonomické a demografické důsledky pro ČR.
11. Vývoj sociální, národnostní a náboženské struktury obyvatelstva ČR po roce 1930.

B2/ POPULAČNÍ VÝVOJ SVĚTA – volitelný předmět

1. Hypotézy vzniku člověka, populační vývoj v prehistorických dobách a význam neolitické revoluce.
2. Populační vývoj světa v historických dobách do vzniku pravidelných statistik.
3. Demografická revoluce – její podmíněnosti a průběh ve vyspělých a v rozvojových zemích.
4. Druhý demografický přechod v Evropě.
5. Demografické stárnutí ve světě – vývoj, současná situace, perspektivy.
6. Početní růst světového obyvatelstva – etapy, podmíněnosti, regionální rozdíly a perspektivy.
7. Regionální rozdíly v úrovni porodnosti – vývoj, současná situace, perspektivy.
8. Regionální rozdíly v úrovni úmrtnosti – vývoj, současná situace, perspektivy.
9. Formování rodin a sňatečnost, nesezdaná soužití – současná situace ve vyspělých a rozvojových zemích.
10. Rozpad svazků a rozvodovost – současná situace ve vyspělých a rozvojových zemích.
11. Demografické problémy vyspělých a rozvojových zemí.

B3/ DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA – volitelný předmět

1. Tabulky života – klasické a víceřadové, jejich aplikace.
2. Modelové úmrtnostní tabulky, jejich principy a použití.
3. Modely stacionární, stabilní, semistabilní a kvazistabilní populace.
4. Modely sňatečnosti a plodnosti.
5. Analýza rodin a domácností.
6. APC modely a jejich aplikace.
7. Analýza zdravotního stavu, epidemiologické ukazatele, tabulky života podle zdravotního stavu.
8. Analýza demografického stárnutí.
9. Výběrová šetření v demografii.
10. Demografické struktury, vícerozměrná standardizace a dekompozice.

Tématický okruh C

C1/ TEORETICKÁ DEMOGRAFIE A POPULAČNÍ POLITIKA – volitelný předmět

1. Objekt a předmět demografie, její postavení mezi ostatními obory a její vnitřní diferenciací.
2. Koncepce demografické revoluce.
3. Budování demografické teorie; přechod od hypotéz k teoriím.
4. Teorie populačního optima; jeho různá vymezení.
5. Populační myšlení v nejstarších dobách a v antice.
6. Populační názory v 18. a 19. století, klasická politická ekonomie a malthusiánství.
7. Populační myšlení 20. století, ekonomický, sociologický a biologický přístup.

8. Oživení neomalthusiánského myšlení po druhé světové válce.
9. Věda, ideologie a politika. Sociální, populační, rodinná a migrační politika, typy sociální a populační politiky, populační optimum.
10. Historie sociální, populační a rodinné politiky na území ČR.
11. Možnosti ovlivňování populačního vývoje, plánované rodičovství a světový akční populační program.
12. Populační politika v Evropě před a po druhé světové válce.

C2/ ŠIRŠÍ PODMÍNĚNOSTI POPULAČNÍHO VÝVOJE A POPULAČNÍ PROGNÓZY – volitelný předmět

1. Místo demografických projekcí a prognóz v procesu poznání populačního vývoje.
2. Metodologie tvorby populačních prognóz, přístupy a metody.
3. Zásady prezentace a interpretace výsledků populačních prognóz.
4. Perspektivy populačního vývoje České republiky a vývoj prognostických představ po roce 1990 po složkách (úmrtí, plodnost a migrace).
5. Populační perspektivy světa.
6. Demografické důsledky mezinárodní migrace v ČR.
7. Současná a očekávaná role mezinárodní migrace v současném populačním vývoji evropských zemí.
8. Aktuální populační vývoj v zemích střední a východní Evropy a jeho sociální a ekonomické souvislosti.
9. Životní prostředí a populační vývoj.
10. Demografický vývoj a trvalá udržitelnost veřejných systémů (důchodový, zdravotní a sociální péče, vzdělávání apod.).
11. Regionální diferenciací demografického vývoje v ČR.
12. Demografický vývoj jako faktor lidského rozvoje, demografické charakteristiky použité při konstrukci indexu lidského rozvoje.
13. Metody prognózování počtu a struktury cenových domácností .
14. Perspektivy vývoje počtu a struktury cenových domácností v ČR, sociálně ekonomické důsledky očekávaného vývoje.
15. Aplikace demografických informací v řídicí a plánovací praxi: hlavní oblasti aplikace a druhová skladba požadovaných informací.

C3/ HISTORICKÁ DEMOGRAFIE A DEMOGRAFICKÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY – volitelný předmět

1. Hlavní typy pramenů demografických dat.
2. Historie sčítání lidu na území ČR.
3. Základní data zjišťovaná o obyvatelstvu při sčítání lidu po roce 1950.
4. Vývoj evidence přirozené změny obyvatelstva a hlavní etapy vývoje zpracování dat o přirozené změně obyvatelstva na území ČR.
5. Zjišťování prostorové mobility obyvatelstva.
6. Mezinárodní a zahraniční prameny demografických dat.

7. Periodizace historickodemografického výzkumu obecně a v podmínkách České republiky.
8. Metody historickodemografického výzkumu sňatečnosti.
9. Metody historickodemografického výzkumu plodnosti.
10. Metody historickodemografického výzkumu úmrtnosti, typy mortalitních krizí.
11. Rodiny a domácnosti u historických populací.